

Letné hnednutie listov

Podstatný podiel na zhoršenom zdravotnom stave drevín v mestách má nielen imisná záťaž, ale aj nedostatok vody v pôde, a to hlavne počas vegetačného obdobia. Voda, najmä v suchých a teplých oblastiach, je rozhodujúcim ekologickým a fyziologickým činiteľom. Jej nedostatok v pôde sa obzvlášť prejavuje v oslabení fyziologickej činnosti drevín a následne aj v odolnosti proti biotickým škodcom.

Predlžujúce sa suché obdobie spojené s horúčavami, suchými vetrami, spôsobuje vnútornú nevyváženosť drevín, vyvolanú prevládajúcou transpiráciou a nedostatočným zásobovaním listov vodou. Pri odparení veľkého množstva vody z listového povrchu, korene rastlín nie sú schopné poskytnúť dostatok vody na kompenzáciu transpiračného výparu. Výsledkom je odumieranie listového pletiva, niekedy aj koncov konárikov.

Mladé dreviny, ale aj staršie, ktorým stres vyvoláva poškodenie hmyzom, choroby alebo iné faktory, sú citlivejšie ako tie, ktoré sú silné a v dobrej kondícii. Medzi najcitlivejšie dreviny na hnednutie listov patria lipy, javory, brezy, jasene, buky, pagaštany a rododendrony. Ochorenie sa zvyčajne prejavuje koncom leta rovnomerným žltnutím alebo hnednutím listov, usychaním listových okrajov a pletiva listu medzi žilnatinou. Poškodenie možno pozorovať intenzívnejšie na juhu a juhozápade stromu alebo na strane bližšej k vyžarovanému teplu, akým býva tehlový múr alebo ulica. Mnohé hnednutie má za následok predčasný opad listov, zvyčajne však nevedie k odumretiu dreviny, len k jej oslabovaniu. Symptómy hnednutia listov sa môžu odlišovať v závislosti od rastlinného druhu, ale typicky sa objavujú v júli až auguste ako žltnutie medzi listovou žilnatinou a pozdĺž listových okrajov, ako aj hnednutie od vrcholu listov, neskôr aj ich stáčanie.

Presychanie povrchovej časti pôdy (0 – 20 cm) nastalo v tomto roku už v polovici júna. Zrážky počas väčšej časti celého vegetačného obdobia boli na dobrej úrovni, ale rýchly nástup letných horúčav spôsobil, že prvé symptómy listového hnednutia sa objavili skôr ako vlani, už v prvej polovici júla. Veľmi teplé letné obdobie s veľkým nedostatkom zrážok sa prejavilo v poklese zásoby vody. Pokles vlhkosti v pôde na bod vädnutia sa viditeľne odrazil aj na krovínnej a bylinnej vrstve.

NÁRODNÉ LESNÍCKE CENTRUM

Lesnícky výskumný ústav Zvolen

Stredisko lesníckej ochrannárskej služby

Ing. Andrej Kunca, PhD.

Ing. Slavomír Findo, CSc.

Ing. Juraj Galko, PhD.

Ing. Andrej Gubka, PhD.

Ing. Peter Kaštier, PhD.

Dr. Ing. Bohdan Konôpka

Ing. Roman Leontovyč, PhD.

Ing. Valéria Longauerová, PhD.

Ing. Miriam Maľová

Ing. Christo Nikolov, PhD.

Ing. Slavomír Rell

Ing. Jozef Vakula, PhD.

Ing. Milan Zúbrik, PhD.

Úvod

Hynutie jaseňov je závažným problémom zdravotného stavu jaseňových porastov od sadeníc až po dospelý porast na Slovensku ako aj v celej Európe. Ochorenie spôsobuje huba *Chalara fraxinea*. Najvýraznejšie sa príznaky prejavujú na sadenicach a v porastoch do 30 rokov. Staršie porasty ochoreniu odolávajú podstatne lepšie. Lesnícka ochranná služba pripravila toto usmernenie pre obhospodarovateľov a vlastníkov lesov, odborných lesných hospodárov a pracovníkov štátnej správy na úseku lesného hospodárstva.

Príznaky poškodenia stromu

Porasty s príznakmi poškodenia sú zvyčajne vo veku do 30 rokov. Ide o mladiny, kde defoliácia jednotlivých stromov kolíše od 10 % do 90 %. Na stromoch ostávajú trčať konáre bez olistenia, podobne ako pri tracheomykózných ochoreniach napr. u dubov.

Obrázok 1. Mladý porast s príznakmi hynutia jaseňov

U stromov do cca 10 rokov je dobre viditeľným príznakom odumretie stredného výhonku z troch vyrastajúcich v praslene. Ďalším zrejším príznakom je šírenie nekrózy kôry z miesta pripojenia výhonku na hlavný kmeň, resp. z miesta pripojenia listu na výhonok. Je teda zrejmé, že ochorenie sa šíri z listu na výhonok a z odumierajúceho výhonku na hlavný kmeň. Napadnutie koreňa nebolo zistené, preto často z takto poškodených stromov vyrastajú pňové výmladky.

Sekundárne škodlivé činitele

Sekundárnymi škodcami sú lykokaz jaseňový *Leperisinus fraxini* (resp. lykokaz zrnitý *Leperisinus crenatus* v starších porastoch) a podpňovky *Armillaria*. Uvedené škodlivé činitele spôsobujú zrýchlené hynutie jaseňov napadnutých hubou *Chalara fraxinea*.

Lykokaz jaseňový

Hylesinus fraxini

Popis druhu

Je náš najhojnejší druh podkôrneho hmyzu na jaseňoch. Najčastejšie napáda stredne staré a mladšie stromy, kde žije na kmeni. Na hrubších a starších jaseňoch žije na hrubých vetvách. Je veľký 2,5 - 3,5 mm. Požerok tvoria dve materské chodby dlhé 6 – 10 cm. Larválne chodby, dlhé 3 - 6 cm, prebiehajú husto, rovnobežne jedna vedľa druhej. Larvy sa zvyčajne kukli v belí. Požerok opúšťajú okrúhlymi výletovými otvormi. Zrelý imág spôsobuje vznik novotvarov „ružíc“ na kôre jaseňov.